

SVANHILD STRØM & MARJUN BISKOPSTØ

Färsaarten neuleita

MINERVA

SVANHILD STRØM & MARJUN BISKOPSTØ

FÄRSÅARTEN NEULEITA

Norjan kielestä suomentanut Virpi Vainikainen

Kiitokset
Sandnes Garn

Ohjeet
Siv Dyvik

Valokuvat
Miriam & Janus photography

SISÄLTÖ

Johdanto 5

Färsaarten kuviomallit 6

Hans Marius Debes 8

Neulominen Färsaarilla 11

Vinkkejä 14

KALASTAJANEULEIDEN KUVIOT 19

Bátsmanstroyggja – Kalastajapaita miehelle ja naiselle 22

Sigríð – Pitkä takki naiselle 34

Sjeystjørna – Pitkä paita naiselle 42

Ingibjörg – Lyhyt paita naiselle 50

Poula – Hilkkä naiselle 56

Urd – Pitkä paita naiselle 60

Lena – Pitkä paita naiselle 66

Jacobina – Lyhyt paita naiselle 72

Hosur – Kahdet sukat 78

ALUSPAITAKUVIOT 84

Sigvald – Ohut paita miehelle 86

Tróndur – Paksu paita ja myssy miehelle 92

BOORDIKUVIOT 99

Yhtä suurta perhettä – Paita ja myssy miehelle ja naiselle 100

Yhtä suurta perhettä – Paita ja myssy lapselle 108

Sandoyargentan – Lyhyt paita naiselle 114

Malena – Pitkä takki naiselle 122

Elin – Lyhyt paita naiselle 130

MIESTEN KUVIOT 139

Skraddarin – Lyhyt takki miehelle 140

NAISTEN KUVIOT 146

Anna Kathrina Súsanna – Lyhyt takki naiselle 148

Beinta – Lyhyt takki naiselle 156

Rakul – Pitkä paita naiselle 162

Anna Maria – Pussihihallinen lyhyt paita naiselle 170

Josefina – Lyhyt takki naiselle 178

Anna Sofía – Hilkkä naiselle 186

Maria Christina – Pitkä takki naiselle 190

Tova – Poncho vanhemmalle ja lakki vauvalle 198

Skóleistar – Töppösiä 206

Neulojat 218

Kiitokset, mallit, kuvauspaikat 219

Lähteet 20

JOHDANTO

Tämä kirja on omistettu färsaarelaisille kirjoneuleille – niiden historialle ja perinteille – sekä saarten rikkaille kuviomalleille.

Neulomisen kulttuuriset juuret ulottuvat Färsearilla pitkälle, ja neulomiskerhojen määrässä saaret saattavat hyvinkin edustaa maailman kärkeä. Kerhoissa kaikenikäiset naiset tapaavat toisiaan, vaihtavat ideoita ja vievät kädentaitoja eteenpäin.

Meidän innoituksenamme on ollut räätäli Hans Marius Debesin merkittävä työ Färsearten neuleperinteen säilyttämisessä. Hänen kirjoneulekirjansa *Føroysk Bindingarmynstur* on tarjonnut aineksia vanhoista perinnekuviosta sommitelluille uusille neulemalleille. Poimimme kirjasta 52 erilaista kirjoneulekuviota, joiden avulla esittelemme kirjoneuleen mahdollisuuksia sellaisina kuin me ne näemme.

Me olemme äiti ja tytär, lähtöisin perheestä, jossa käsitöitä on tehty sukupolvien ajan. Siihen aikaan kun äitimme ja isoäitimme syntyi, mitään ei heitetty pois. Vanhat, korjauskelvottomat villapaidat leikattiin palasiksi, ja niistä ommeltiin jotain uutta. Pienetkin tilkut ja muut jämät saivat uuden elämän ja pääsivät hyötykäyttöön värikkäissä peitteissä, istuintyynyissä ja verhoissa. Mummun taloudessa meitä ympäröivät kaikki nämä kauniit, perinteitä huokuvat kirjoneulekuvat. Kaikki se, mitä hän on vuosien mittaan säästänyt, on ollut meille valtava ideoiden ja inspiraation lähde. Sen vuoksi tätä kirjaa on tehty myös tietynlaisella nostalgialla.

Toiveemme on, että kirja herättää kiinnostusta färsaarelaista kirjoneulontaa kohtaan, edistää villan käyttöä luonnonmukaisena raaka-aineena ja vie kulttuuriperintöä eteenpäin – ylläpitämällä omalta osaltaan pohjoismaisia neuletraditioita ja osoittamalla kunnioitusta menneiden sukupolvien työtä kohtaan.

Svanhild ja Marjun

Kvívík, Färsearet, elokuussa 2016

FÄRSAARTEN KUVIOMALLIT

*Drekki mær eyguni full,
av havi,
á morgni,
og lívi*
(Chr. Matras)

*Juon silmäni täyteen,
merestä,
aamulla,
ja elän*
(Chr. Matras)

6

Hans Marius Debesin kirjoneulekokoelma *Føroysk Bindingarmynstur* on seurannut minua läpi aikuiselämäni. Käsissäsi olevan kirjan idea on antaa uusi elämä muutamille Debesin keräämille kuviomalleille.

Debesin kirjan maailmaan uppoutuessani löysin 136 kuviomallin lisäksi todellisen tarinaaarten, jonka olemassaoloa en ollut aavistanutkaan: kauniita kertomuksia ajoilta kauan ennen minun syntymääni, kun arki oli hyvin erilaista kuin nykyään.

Innostuin Debesin tavasta kuvailla yksityiskohtaisesti vaatteita ja ylipäätään tekstiilejä: miltä ne näyttävät, minkä värisiä ne ovat. Puhumattakaan vahvoista naisista, jotka ovat tarinoissa usein keskeisissä rooleissa ja joita Debes kuvaa äärimmäisen kunnioittavasti. Joitakin hänen tarinoistaan on tässä kirjassa mukana,

sillä näin kallisarvoiset kertomukset on pakko jakaa.

Färsearilla on neulottu sukkia, töppösiä ja villapaitoja monen sukupolven ajan färsearelaisesta villasta. Minä halusin kokeilla jotain uutta ja nähdä nämä kauniit kuviot muiden maiden kuiduista neulottuina. Siksi kirjan neuleiden materiaaliksi on valikoitunut norjalaisen Sandnesin lankoja – norjanlampaan villasta tweedsekoitteisiin, alpakkaan, mohairiin ja silkkiin.

Sininen on tärkeä osa minun värimaailmani. Färsearia ympäröi meri, joka näyttää jatkuvan äärettömiin. Missään muualla en ole löytänyt tällaista rauhaa ja inspiraatiota.

Svanhild
Kvívík, elokuussa 2016

HANS MARIUS DEBES

Hans Marius Debes keräsi vanhoja färsaarelaisia kirjoneulemalleja ja julkaisi ne *Føroysk Bindingarmynstur* -kirjassa vuonna 1932. Vuonna 1969 hänelle myönnettiin työstään norjalainen Kuninkaan ansiomitali kultaisena.

Debes (1888–1979) oli kotoisin Gjøgvista, joka on Färsaarten pohjoisimpia pitäjiä. Jo lapsena hän oli erityisen kiinnostunut käsitöistä – neulonnasta, virkkauksesta ja kirjonnasta. Häntä veti puoleensa kaikki kaunis ja taiteellinen, ei niinkään maatyöt tai merielämä.

Hans Marius Debesin varttuessa lastenkin odotettiin osallistuvan talon töihin. Lanka- ja tekstiilitöitä tehtiin sisällä savupirtissä. Samalla oli tapana tarinoida. Debesin isoäiti ja isoisoisä olivat eteviiä jutunkertojia, ja Debeskin oppi tarinankerronnan jo nuorena. Sillä taidolla hän pystyi viemään elävästi eteenpäin tietoaan historiasta ja kansanperinteestä.

Tarinoissa kerrottiin usein papeista ja valasväestä, ja niitä ryydittivät yksityiskohtaiset vaatteiden, kankaiden ja tekstiilimateriaalien kuvaukset. Kertomukset olivat erinomainen arkielämän ja historiallisten tapahtumien kuvausten lähde, ja sittemmin ne kerättiin kirjaan nimeltä *Søgur úr gomlum døgum*.

Nuorena Debes pääsi oppipojaksi räätäli Petersenille Tvøroyriin. Puolen vuoden oppijakson jälkeen hän lähti Kööpenhaminaan hakemaan lisäoppia ja työskenteli siellä Illum- ja Magasin du Nord -tavaratalojen muotihuoneissa sekä arvostetussa Morescon vaatetusliikkeessä. Muutaman Tanskan-vuoden jälkeen Debes palasi Färsaarille ja työskenteli räätälimestarina Tórshavnissa. Räätäli-Debesin työn jälkeä pidettiin suuressa arvossa. Debesin lukuisiin harrastuksiin lukeutuivat muun muassa valokuvaus, posliinimaalaus, kukat ja kasvivärjäys – viimeksi

mainitussa hän toimi myös opettajana. Lisäksi hän oli aivan erityisen kiinnostunut färsaarelaisista kansanpuvuista.

Toisen maailmansodan jälkeen Debes palasi Kööpenhaminaan ja asui siellä elämänsä loppuun asti. Kirja *Føroysk Bindingarmynstur* sai alkusysäyksensä Kööpenhaminassa vuonna 1929 pidetystä näyttelystä. Näytteillä oli muun muassa pitkä kaitale, johon oli neulottu 30 erilaista Färsaarilla käytettyä kirjoneulekuviota. Mallikaitaletta oli alettu neuloa muutama vuosi aikaisemmin, jotta vanhat kuviot saataisiin talteen ennen kuin ne häviäisivät lopullisesti.

Tanskan kuningatar Alexandrine vieraili näyttelyssä ja kiinnostui neulekuvioista. Hän kannusti Debesiä keräämään färsaarelaisia kirjoneulemalleja ja julkaisemaan ne kirjana. Debes tarttui tehtävään. Kokoelmansa esipuheessa hän kirjoittaa, että työhön oli ryhdytty viime tingassa: useimmat kuviot elivät enää vain kaikkein vanhimpien neulojen muistissa kaikkein syrjäisimmillä seuduilla.

Kirjan ensimmäiseen laitokseen Debes keräsi 125 erilaista kuviomallia. Toinen laitos ilmestyi vuonna 1949, ja siihen oli lisätty kuvia ajanmukaisista kirjoneuleista. Kolmas ja viimeinen korjattu laitos sisältää 136 kuvasivua kirjoneulemalleja.

Ilmestymistään seuranneina vuosina *Føroysk Bindingarmynstur* muutti koko Färsaarten käsityökulttuurin. 1900-luvun alussa suosiossa olivat olleet yksiväriset villapaidat ilman minkäänlaista kuviointia. Erään opettajan kerrotaan puuskahtaneen Debesille: ”Te olette tehnyt minun oppilaistani raidallisia!” Yksi ainoa lause kertoo paljon kirjan vaikutuksesta.

Tanskalainen lääkäri R. K. Rasmussen, joka työskenteli Färsaarilla 1900-luvun

alkupuoliskolla, sanoi kirjan aloittaneen uuden aikakauden paitsi Färssaarten neulomispeirinteessä, myös saarten vaateuksen historiassa. Kun Debes oli tuonut vanhat kirjoneuleet uudestaan valokeilaan, yksivärinen miestenpaita sai kuvioita ja naisten kirjoneulepaitoihin ilmestyi uusia malleja. Kaikenikäiset lapsetkin saivat uusia paitoja. Rasmussenin mukaan Debesin ansiosta kaikki färsaarelaiset yleensä mutta erityisesti naiset saivat uudenlaista huomiota ja uusia töitä.

Färsaarelaisten kirjoneulemallien kokoelma oli Debesin elämäntyö, ja kirjasta on tullut kansallisasarre, josta iloitsevat tulevatkin sukupolvet. Kirjasta on otettu aina uusia painoksia, ja se on markkinoilla yhä edelleen, yli 80 vuotta ensipainoksensa jälkeen.

NEULOMINEN FÄRSAARILLA

Färssaaret on saariryhmä Atlantilla, Norjasta länteen ja Skotlannista pohjoiseen, noin 600 kilometrin päässä Norjan länsirannikolla sijaitsevasta Bergenistä. 18 tuliperäisen saaren ryhmä kuului aikaisemmin Norjalle. Sen jälkeen kun Norjan pääkaupunki siirtyi keskiajalla Bergenistä Kristianiaan eli nykyiseen Osloon, saariryhmän merkitys Norjan kruunulle väheni, ja kun Tanska joutui luovuttamaan Norjan Ruotsille Kielin rauhassa vuonna 1814, Färssaaret jäi Tanskan alaisuuteen. Vuodesta 1948 lähtien Färssaarilla on ollut itsehallinto: oma lakiasäättävä elin, *Lagtinget*, ja oma hallitus, *Landstyret*. Färssaarilla on myös oma lippu.

Maiseman leimallisimpia piirteitä ovat vehreät, nurmen peittämät kukkulat ja rikas kukkiva kasvillisuus. Kotoperäistä metsää saarilla ei ole. Lammastalous ja villan ja neuletutteen vienti olivat pitkään Färssaarten talouden kulmakiviä, mutta sittemmin tärkeimmän elinkeinon paikalle on noussut kalateollisuus. Lampailla ja villalla on kuitenkin edelleen tärkeä sija Färssaarten perinteissä ja identiteetissä, ja saarten vaakunaan onkin kuvattu oinas.

Käsityöperinne on juurtunut vahvasti färssaarelaiseen kulttuuriin. ”Villa on Färssaarten kultaa”, kuuluu vanha sanonta. Sen ymmärtää hyvin, kun tutustuu neulonnan historiaan Färssaarilla. Piskuisesta, alkujaan vain muutaman tuhannen asukkaan saarimaasta on aikoinaan viety maailmalle esimerkiksi valtava määrä villasukkia.

Keskellä Pohjois-Atlantia sijaitsevilta saarilta on ollut luonnollista hoitaa kauppasuhteita meriteitse, ja färssaarelaiset ovat kautta aikojen olleet tiiviisti tekemisissä naapuriseutujen, erityisesti Norjan Bergenin, kanssa. Färssaarilta

on viety maailmalle taljoja, villaa, sarkaa, kalaa, höyheniä, voita ja traania, ja vaihdossa sinne on tuotu esimerkiksi viljaa, maltaita ja puutavaraa.

On mahdollista, että ennen neulomista Färssaarilla olisi valmistettu tekstiilejä neulakinnas-tekniikalla. Sellaisia tekstiilejä arkeologit eivät ole saarilta löytäneet, mutta Tórshavnin kansallismuseossa on Kvívíkistä ja Tjørnuvíkistä löydettyjä neuloja, jollaisia on tyypillisesti käytetty kinnasompelussa.

Neulominen sellaisena kuin me sen tunnemme levisi saarille 1500-luvulla. Ensimmäiset kirjalliset lähteet, joissa viitataan neulomiseen Färssaarilla, ovat osa norjalaista neulontahistoriaa: Bergenhusin läänin kirjanpidossa mainitaan pari vanhoja kuluneita villasukkia, jotka ovat kuuluneet Bergenissä teloitetulta mieheltä takavarikoituun jäämistöön. Sukat oli neulottu Färssaarilla.

Vientitavarana sukista – ja niiden arvosta – on kirjallisia lähteitä Färssaarillakin. Ulkomaille vietävien hyödykkeiden verotuksesta päätettiin käräjillä vuonna 1584, ja tästä sopimuksesta selviävät muun muassa nahkojen, villan, saran ja sukkienn hinnat. Ruskeista sukista maksettiin viisi nahkaa, valkoisista neljä.

Villasukat olivat erittäin tärkeä vientiartikkeli. Tuotannon tehostamiseksi saarille tuotiin 1600-luvun lopulla pitkärukkeja ja Shetlannista palkattiin kaksi opettajaa, mies ja nainen, opettamaan kansaa kehräämään uudella tekniikalla. Villasukkien tuotanto lisääntyi, ja 1600-luvulla sukkienn neulominen oli taloudellisesti tärkeämpää kuin sarkakankaan kudonta.

Talouden uudistuminen uudisti myös yhteiskuntaa. Kaikilla ei ollut tilaa tai mahdollisuutta hankkia kangaspuita. Mutta kuka tahansa, joka

sai jostain käsiinsä villoja, pystyi tuottamaan villasukkia myyntiin.

Tilanne johti pian ylituotantoon. Vuonna 1683 arveltiin, että vuoden tuotantoa myytäisiin kolme vuotta, ja hinnat alkoivat laskea. Varastot täyttyivät Kööpenhaminassa, ja 177 000 sukkaparia jouduttiin tuhoamaan koivaurioiden ja muiden tuhojen takia. Tuotanto kuitenkin jatkui, ja villasukat pysyivät tärkeimpänä vientituotteena läpi koko 1700-luvun. Vuoden 1770 tienoilla myytiin yli 100 000 sukkaparia ja sukkien osuus Färssaarten viennistä oli melkein 98 prosenttia. Färssaarelaisia sukkiä myytiin ympäri Eurooppaa, ja niitä hankittiin myös armeijavarustuksiin sekä maalle että merelle.

Villan kerjääminen alkoi yleistyä saarilla. Sukkia neuloivat paitsi varattomat, myös kaikki lisäansioita havigeivat. Kerjäämisen suitsimiseksi ja maataloustyövoiman turvaamiseksi säädettiin vuonna 1777 uusi laki, jota kansa nimitti orjalaiksi. Se velvoitti vähävaraiset ja tavallisen rahvaan työskentelemään mautiloilla. Maatyöstä kieltäytyviä rangaistiin. Myöhemmin säädettiin jopa, ettei rahvas pääse naimisiin ennen kuin on palvellut maatilalla neljä vuotta. Virkakunta ja maanviljelijät katsoivat, ettei maanviljelyyn tahtonut muuten riittää työvoimaa. Lain tarkoitus oli rajoittaa kerjäämistä ja lievittää köyhyyttä, mutta usein palvelusväkeä käytettiin maatyötä paljon kannattavampaan neulontaan.

1800-luvun mittaan villasukkien tuotanto väheni, kun vientiin alettiinkin neuloa villapaitoja. 1800-luvun lopussa ulkomaille myytiin enää muutama sata sukkaparia vuodessa. Villapaitoja Färssaarilla oli neulottu jo 1600-luvulla. Ei tiedetä, milloin kirjoneulepaitojen neulominen alkoi, mutta kuviolliset paidat olivat joka tapauksessa tavallisia jo 1700-luvun lopulla. Silloin merimiesneuleita alettiin viedä myös ulkomaille.

Vuonna 1805 merimiesvillapaitoja oli tuotettu jo liikaa. Silloin ehdotettiin, että villaa myytäisiinkin sellaisenaan eikä neuletuotteina. Siihen eivät färssaarelaiset suostuneet – luultavasti siksi, että he halusivat pitää hienoimman villan omassa käytössään ja neuloa karkeamman laadun merimiesneuleiksi.

Myyntiin neulottujen villapaitojen laatu oli luultavasti ollut vaihtelevaa. Vuonna 1833 laskettiin liikkeelle yksityiskohtainen ohje siitä, kuinka paidat kuului neuloa, silmukkalukuineen, mittoineen, painoineen päivineen.

Kuvioiden tuli esimerkiksi olla pieniä, nurjalla ei saanut olla yli neljän silmukan pituisia lankajuoksuja. Kuviövärinen lanka tuli värjätä aivan tietyllä kermajäkälällä; mitä tummempi väri, sen parempi. Villan käsittelyynkin annettiin ohjeet.

Merimiesneuleiden tuotanto jatkui koko 1800-luvun, ja vuosisadan puolessa välissä sen osuus Färssaarten vientikaupasta oli lähes puolet. Siirtymä maatalousyhteiskunnasta kalastukseen 1880-luvulle tultaessa merkitsi muutosta myös käsitöissä. Nyt neulottiin enemmän omaan käyttöön, sillä merellä miehet tarvitsivat monta työvaatekertaa. Jostain merkittävästä syystä merimiesneuleet tunnettiin ulkomailla islanninvillapaitoina. Jo vuonna 1898 norjalainen kirjailija Trygve Andersen mainitsi Färssaarten-matkastaan kirjoittaessaan, kuinka ”islanninvillapaitoina tunnetut neulepaidat tehdään täällä, ei Islannissa”. Nimitys on seurannut färssaarelaisia villapaitoja sitkeästi nykypäivään saakka.

1900-luvun mittaan krouvien merimiesneuleiden langat korvautuivat pehmeämmillä, joissa oli mukana sekä lampaan peitinkarvaa että pohjavillaa. Myös muunlaisia villapaitoja ja -takkeja neulottiin myyntiin ohuemmista ja pehmeämmistä langoista, yksivärisinä ja kuviollisina.

Tavalliset ihmiset neuloivat ”kolmanneksen edestä”. Tämä tarkoitti, että he saivat mautiloilta villoja, käsittelivät ne, neuloivat sukat tai paidat ja saivat korvaukseksi kolmasosan neuleen arvosta siinä vaiheessa, kun se luovutettiin kauppiaille. Korvaus maksettiin kaupan tuotteina. Tällainen kauppa oli tavallista aina 1980-luvulle asti.

Villapaitojen ja -sukkiä lisäksi on tietysti neulottu lakkeja, lapasia, tossuja ja etenkin omaleimaisia färssaarelaisia kolmiohuiveja. Neulominen ja neulomisen kulttuuri ovat saarelaisissa syvällä, ja suurin osa naisista osaa nykyäänkin neuloa.

VINKKEJÄ

Koetimme valita kirjaan monenlaisia neuleita: joka makuun ja joka taitotasolle sopivasti. Kaikki ohjeet olemme pyrkineet laatimaan niin selkeiksi kuin suinkin. Tiettyjä perustaitoja tämän kirjan mallien neulominen kuitenkin edellyttää: emme esimerkiksi kuvaa yksityiskohtaisesti paidan tai villatakin saumojen ompelua. Tottuneella neulojalla on varmasti jo oma vakiintunut tapansa tehdä tietyt asiat, eikä siitä tarvitse poiketa. Kokemattomampaa neulojaa varten kokosimme näille sivuille 14–16 muutamia yleisiä vinkkejä ja niksejä. Usein menetelmät aukeavat paremmin nähtyinä kuin luettuina, ja internet onkin täynnä tekniikkavideoita, joissa neulonnan työtavat opetetaan alusta alkaen. Jos olet epävarma, miten jokin asia tehdään, käytä hakukonetta!

LUE KOKO OHJE

14

Ensi alkuun yksi yleispätevä neuvo: lue koko ohje läpi ennen kuin ryhdyt neulomaan! Sen lisäksi, että saat kokonaiskuvan työn etenemisestä, huomaat myös ajoissa, milloin asioita tapahtuu yhtä aikaa ja mitä pitää hoksata tehdä ennen kuin on neulonut liian pitkälle.

NEULETIHEYS

Joka ohjeen alussa kerrotaan silmukoiden oikea tiheys työssä. Ohjeessa kerrotut mitat toteutuvat vain, jos neuletiheys on kohdillaan. Yleensä työn aluksi kannattaa neuloa koetilkkua, varsinkin silloin kun lanka ei ole vanhastaan tuttua. Lisäksi moni neuloo kirjoneuletta tiukemmin kuin yksiväristä. Silloin kirjoneuleiset kohdat kannattaa neuloa puoli numeroa isommilla puikoilla. Joissakin ohjeissa neuletiheys on määritelty myös pystysuunnassa. Kerrosten oikea tiheys on erityisen tärkeä raglankaarrokkeissa ja pyöreissä kaarrokkeissa.

LYHENNETYT KERROKSET

Joissakin malleissa kappaletta muotoillaan neulomalla tietyt kerrokset vain osittain. Vajaiden kerrosten tarkoitus on korottaa kappaletta halutusta kohdasta, kuten esimerkiksi Rakul-paidassa, joka neulotaan takaa pidemmäksi kuin edestä, sekä Maria Christina- ja Skraddarin-villatakeissa, joissa kaulus halutaan takaa leveämmäksi. Lyhennetyillä kerroksilla pyritään myös välttämään se, että etureunuksesta tulisi huoliteltuvaraansa tiukempi. Näin tehdään esimerkiksi Anna Kathrina Súsanna -mallissa. Kerrosten lyhentäminen tapahtuu kääntämällä työ ennen kerroksen loppua, ja tällöin kääntymiskohtaan muodostuu helposti reikä. Reiän välttämiseen on eri tapoja, joihin kannattaa tutustua etukäteen: voit hakea YouTubeista tai muualta internetistä hakusanoilla ”lyhennetyt kerrokset” tai englanniksi ”short rows”, ”wrap and turn” ym.

NAPINLÄPI

Napinläpiä voi neuloa monella tavalla. Voit hyvin käyttää omaa suosikkitapaasi. Kirjan ohjeissa napinläven kohdalla päätetään kaksi silmukkaa ja luodaan silmukat seuraavalla kerroksella takaisin. Tämä tapa on helppo, ja se myös sopii kirjassa käytettyihin lankalaatuihin. Hyvin ohuesta tai hyvin paksusta langasta neulottaessa päätettävien ja uudelleen luotavien silmukoiden määrää pitää ehkä säätää. Kokeile! Oikein paksua lankaa käytettäessä voi riittää, kun napinläven kohdalla neuloo 2 oikein yhteen ja tekee langankierron (kuten pykäreunoja neulottaessa). Internetistä voi myös etsiä erikoisempia tapoja, joilla saadaan tavallista lujempia tai viimeistellymmän näköisiä napinläpiä. Netin opetusvideot ovat taas verraton apu!

SILMUKOIDEN POIMIMINEN

Useissa ohjeissa silmukoita joudutaan poimimaan neulotun kappaleen reunasta esimerkiksi pääntien tai villatakin etureunojen neulomista

varten. Joissakin malleissa ohjeistetaan, montako silmukkaa tulee poimia 5 tai 10 cm:n matkalta, toisissa koko poimittavan reunan pituudelta. Sileässä neuleessa poimitaan useimmiten 3 silmukkaa aina 4 kerrosta kohden. Kokeile, mikä sopii parhaiten. Esimerkiksi pääntiessä halutaan välttää reiät, joten joskus kannattaa poimintakerroksella poimia silmukoita tiuhaan ja neuloa seuraavalla kerroksella ylimääräiset silmukat yhteen vierustoverin kanssa. Poimi silmukat oikealta, joko reunimmaisen silmukan sisäpuolelta tai koneompeleen sisäpuolelta silloin kun kappaleta on leikattu. Ole tarkkana suorissa reunoissa: poimi pystysuunnassa koko ajan samasta silmukkapylvästä. Virkkukoukku on hyvä apuväline, sillä koukulla lanka on helppo noutaa nurjalta silmukaksi oikealle puolelle.

TASONA VAI LEIKKUUVARAN KERA PYÖRÖNÄ?

Useimmat tämän kirjan malleista pyritään neulomaan mahdollisimman pitkälle suljettuna neuleena. Silloin kädenteihin ja takeissa myös eteen luodaan muutama ylimääräinen silmukka leikkuuvaraksi, joka lopuksi leikataan auki. Toisinaan taas on katsottu parhaaksi neuloa tietyt kohdat tasona. Yhden mielestä kirjoneuleen neulominen nurjalta ei ole lainkaan vaikeaa, toinen taas turvautuu mielellään ompelukoneeseen ja saksiin välttääkseen sen. Sinä toimit tietysti oman pääsi mukaan!

MIKÄ IHMEEN LEIKKUUVARA?

Leikkuuvaran silmukat ovat ylimääräisiä silmukoita, eivätkä ne ole mukana ohjeen silmukkaluvuissa. Niiden ansiosta työtä voidaan jatkaa suljettuna neuleena, ja lopuksi leikkuuvaran silmukoihin ommellaan kaksi koneommelta, joiden välistä kappale voidaan turvallisesti leikata auki reunojen purkautumatta. Tässä kirjassa leikkuuvaroissa on 3 tai 4 silmukkaa, jotka neulotaan aina yhdellä värillä. Toiset neulovat leikkuuvaran ikään kuin šakkiruudulliseksi – joka toinen silmukka kuviovärillä, joka toinen taustavärillä ja seuraavalla kerroksella värit liittämättä. Silloin nurjalle ei muodostu pitkiä lankajuoksuja, joiden yli voi olla ikävä ommella. Jotkut neulovat kaikilla leikkuuvaran silmu-koilla sileää, toiset taas neulovat reunimmaiset

silmukat aina nurin, jolloin saumanvara taittuu sievästi nurjalle. Kokeile itse, mikä tapa sopii sinulle parhaiten.

PÄÄTTÄMINEN JA ODOTTAMAAN JÄTTÄMINEN

Tämä kirjan ohjeissa pääntie- ja olkasilmukat useimmiten päätetään ja kappaleet ommellaan lopuksi yhteen. Näin on yleensä yksinkertaisinta, mutta jos haluat, voit myös siirtää silmukat langalle odottamaan ja silmukoida ne lopuksi yhteen. Silloin saumakohdasta tulee hyvin litteä ja huomaamaton, mikä voi olla eduksi varsinkin paksusta langasta neulottaessa. Saumat voi yhdistää neulomallakin.

OMPELUKONE JA SAKSET

Neuleen leikkaaminen on kieltämättä pelottavaa, ainakin ensimmäisellä kerralla. Varmistelijana ompelee leikkuuvaraansa kaksinkertaiset ompeleet – vaikkapa suoran ompeleen ja siksa-kompeleen – leikkuuvaran kumpaankin reunaan. Tarkista vielä nurjalta, että kaikki silmukat ja lankajuoksut ovat pistoissa kiinni, ennen kuin leikkaat kappaleen auki ommelten välistä, leikkuuvaran keskeltä.

HIHOJEN OMPELEMINEN

Hihat voi kiinnittää monella tavalla, esimerkiksi silmukoimalla oikealta tai tikkipistoilla nurjalta. Muista, että 10 cm:llä on aina enemmän kerroksia kuin silmukoita, joten miehustan puolella kädentien reunassa joudutaan hyppäämään välillä kerros yli. Kuten silmukoita poimittaessakin (ks. yllä), kolme silmukkaa neljää kerrosta kohden on yleensä hyvä suhde. Tasaisimman sauman saat, kun lasket kerrokset ja silmukat ennen kuin ryhdyt ompelemaan.

HUOLITTELUVARA

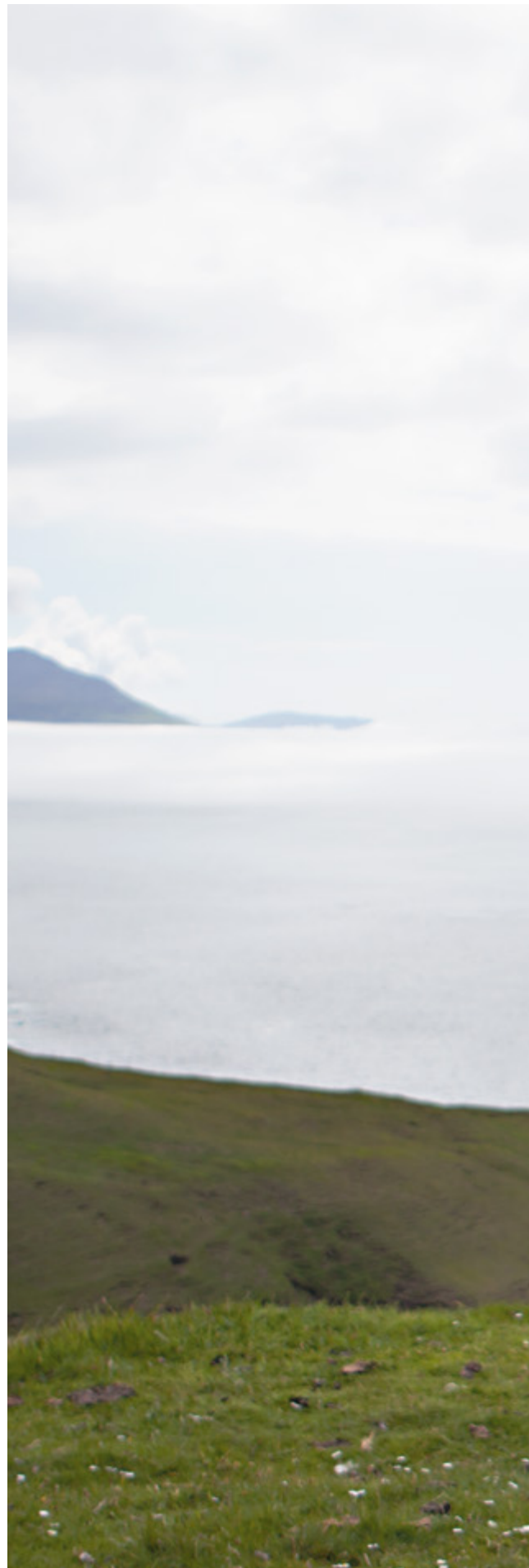
Leikkuureunan saumanvarojen päälle neulotaan usein kapea neulottu kaistale. Sen tarkoitus on sekä suojata että huolitella. Kaitale voidaan neuloa osaksi etureunusta tai pääntien reunusta ja taittaa ja ommella asentoonsa. Hihoissa se neulotaan yläreunaan ja jätetään sisäpuolelle siinä vaiheessa, kun hiha ommellaan kädentiehen. Kaitale voidaan neuloa myös

erikseen poimituilla silmukoilla, jolloin silmukat poimitaan samalla tavalla kuin vaikkapa etureunuksen silmukat (ks. yllä). Silloin kun itse vaate neulotaan kaksinkertaisella langalla, kuten moni tämän kirjan malleista, kannattaa huolitteluvarat neuloa vain yhdellä langalla, jotta saumasta ei tulisi liian paksu ja kömpelö. Poimi silmukat huolellisesti siten, ettei poiminta näy oikealla. Kevein ja littein huolittelu saadaan sileäneuleisella kaitaleella. Katso, että oikea puoli jää päälle päin, kun kaitale käännetään risareunojen päälle. Internetin videot ja kuvasarjat ovat taas kerran suureksi avuksi.

LYHENTEET

keskis	keskimmäinen silmukka
kiertäen	silmukan takareunasta (jolloin silmukka kiertyy)
kpl	kappale, kappaletta
kr	kerros, kerrosta
KE	keskietu(kohta)
KT	keskitaka(kohta)
16 lk	langankierto (kierrä lanka puikolle)
merkkis	merkkisilmukka
n	nurin
np	nurja puoli, nurjat puolet
ns	nurja silmukka
nro	numero
o	oikein
op	oikea puoli, oikeat puolet
os	oikea silmukka
reunas	reunasilmukka
s	silmukka, silmukkaa
sivus	sivusilmukka

Onnea matkaan!

KALASTAJA- NEULEIDEN KUVIOT

Merellä käytettäväksi tarkoitettujen neuleiden kuvioissa, joilla kaikilla on oma nimensä, mallikerrat ovat pieniä ja nurjan puolen lankajuoksut lyhyitä ja tiheässä, mikä tekee neuleesta erityisen lämpimän. Fääriksi merimiehen- tai laivamiehenpaita on *bátsmanstroyggja*. Kauttaaltaan kirjoneuleisia paitoja on perinteisesti neulottu kaksi- tai kolmivärisiksi langasta, jossa on mukana sekä pohjavillaa että peitinkarvaa. Lanoliinin ja pitkien, sileiden peitinkarvojen yhdistelmä hylki tehokkaasti kosteutta, joten paidat olivat lämpimiä ja soveltuivat erinomaisesti Pohjois-Atlantin sääoloihin.

52 UPEAA KIRJONEULEMALLIA NAISILLE JA MIEHILLE

Nykyaikaisia kauniita neuleita, jotka perustuvat perinteisiin Färssaarten kuvioihin.

Färssaarilla on ainutlaatuisen upea ja rikas neuleperinne. Sukupolvesta toiseen kulkeneet kirjoneulemallit olivat kuitenkin viime vuosisadan alussa vaarassa unohtua. Tämän estämiseksi räättäli Hans M. Debes matkusti ympäri saaria ja keräsi perinteisiä neulekuvioita, kaikkea kalastajaneuleista aluspaitoihin. Syntyi kirja *Føroysk bindingarmynstur*, joka julkaistiin vuonna 1932 ja on edelleen myynnissä.

Tuon kirjan inspiroimina norjalainen neulesuunnittelija Svanhild Strøm ja hänen Färssaarilta kotoisin oleva äitinsä Marjun Biskopstø loivat uusia, moderneja neuleita, joiden kuvioinnit perustuvat vanhoihin, perinteisiin malleihin.

Kirja on todellinen aarrearkku sekä neulojille että käsityöperinteistä kiinnostuneille.

KL 65.43

Kansi: Eivind Stoud Platou, Handverk; suomenkielinen toteutus Jatta Hirvisaari / Taittopalvelu Yliveto Oy

www.minervakustannus.fi

